

Vankien kuuleminen Kylmäkosken vankilassa

Aika ja paikka: 1.11.2022, Kylmäkosken vankila, Helsinki

Osallistujat: Juho Martikainen ja Paulina Tallroth oikeusministeriöstä, Maija Helminen Turun yliopistosta

Viisi kuultavaa. Keskustelutilaisuuteen osallistuneiden vapautuneiden vankien henkilötietoja ei kirjattu eikä tilaisuutta tallennettu.

1. Kuulemistilaisuuden tarkoitus

Oikeusministeriö valmistelelee muutoksia vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin vuosien 2021-2023 aikana. Samassa yhteydessä pyritään parantamaan vankien mahdollisuuksia osallistua heitä koskevien lakien valmisteluun.

Muutostarpeiden arviointia varten on perustettu työryhmä. Työryhmän jäsenten (osa jäsenistä) ja vapautuneiden vankien kanssa järjestetyn keskustelutilaisuuden tavoitteena oli kerätä kokemustietoa lain muutostarpeista ja eri vaihtoehtojen vaikutuksista vankien kannalta. Keskustelutilaisuus järjestettiin vapautuneiden vankien kanssa ensin sen vuoksi, että heiltä saadaan asiatietojen lisäksi tietoa kuinka vastaava tilaisuus tulisi järjestää vankien kanssa.

Keskustelun aiheena olivat: internetin käyttö, sähköpostin käyttö, matkapuhelimen käyttö, videotapaamiset (ns. Skype-tapaamiset), maksuttomat puhelut sekä järjestyssääntö ja osastojen päiväjärjestykset.

Kuultavien kanssa sovittiin, että keskustelusta laadittava muistio toimitetaan heille.

Seuraavassa aiheittain keskustelutilaisuudessa esiin tullutta:

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

2. Internetin käyttö

- Kuultavat kertoivat, että internetin käyttömahdollisuudet ovat erittäin huonot. Syynä tähän on koneiden vähyys. Toinen ongelma on käytössä olevien sivustojen vähyys: internetiin voi päästä, mutta siellä ei voi tehdä mitään. Kuitenkin vangeilla on paljon asioita hoidettavana.
- Myös sallituilla sivuilla rajoitukset voivat estää sen, että jatkosivulle ei pääse.
- Verkkopankin käyttö koneella on evätty. Työntekijän kanssa on mahdollista hakea puhelin ja tunnistausta verkkopankkitunnuksilla. Tämä on kuitenkin hidasta.
- Lupakäytännöt ovat epäselvät. Internetiä voi kuultavien mukaan käyttää ilman lupaa. Lupa tarvitaan lähinnä videopuheluita varten.
- Internetin käyttömahdollisuudet vaihtelevat osastoittain. Käytännössä internetin käyttömahdollisuuksia on vain päihitteettömällä osastolla ja avo-osastolla. Matkaselleissä ei ole internetin käyttömahdollisuuksia. Internetin käytön epäminen on pahimmillaan johtanut siihen, ettei vanki ei ole voinut saada asuntoa.
- Internetin käyttöön ei kannusteta, vaikka se on arjen taito.
- Internetiä tarvittaisiin lukion suorittamiseksi ja muihin opintoihin, mutta se on käytännössä mahdotonta: oppimisympäristöön voi päästä, mutta opintotehtävien tekeminen ei ole mahdollista. Opiskelijalle voisi antaa tunnussanat, jolla hän pääsisi nimenomaan oppimisympäristöönsä; tämä vähentäisi muiden sivustojen rajoittamistarvetta.
- Internetin käyttö sellissä olisi tärkeä, sillä siellä olisi rauha keskittyä opiskeluun.
- Internetistä ei voi tilata mitään eikä sivustoilta myöskään voi vastata esimerkiksi asunnonvälittäjälle.
- Tarvittaisiin pääsyä sellaisille sivustoille, joilla ei edellytetä luottotietoja, sillä vangeilla ei useinkaan ole luottotietoja. Asunnon etsimistä varten olisi tarpeen lisätä ”Tori.fi”-sivusto.
- Internetin käyttömahdollisuus edistäisi lukemista. Tämä on voimavara, jota pitäisi edistää vankilassa. Videotapaamismahdollisuus opiskeluläppärielle olisi hyvä ratkaisu. Eräitä asioita voi opiskella verkossa, esim. kitaransoittoa youtubessa.
- Sivustoista pitäisi rajata pois vain ”pahat sivustot”, muutoin mahdollisimman paljon sivustoja käyttöön.
- Youtube ja musiikkipalvelut olisivat toivottavia.
- Paras olisi, jos kaikilla olisi omat tabletit. Ne voitaisiin ottaa pois, jos sääntöjä rikotaan.
- Kuultavat toivoivat myös, että koneita olisi riittävästi. Koneiden käyttöön pitäisi myös varata päiväjärjestyksiin riittävästi aikaa.
- Vankien digitaidoissa on puutteita. Voisi olla esimerkiksi nettikursseja tähän.

3. Sähköpostin käyttö

- Sähköpostin käyttömahdollisuuksia ei ole.
- Saapuneet sähköpostit jaetaan tulostettuna joskus jo samana päivänä vangille, joskus se kestää pitkään. Tällaisissa tapauksissa tärkeät määräajat saattavat umpeutua.
- Omaisille kirjoitetaan vain paperikirjeitä, mutta postimerkit ovat kalliita.
- Lupajärjestelmä ei ole tarkoituksenmukainen.
- Sähköpostia tarvittaisiin asuntoasioiden hoitamiseen, yhteydenpitoon omaisten kanssa, samoin virastojen ja asianajajan kanssa.
- Rise.fi –päätteinen sähköposti on hyväksyttävä vaihtoehto perheen ja läheisten kanssa, mutta suhteessa ulkoisiin tahoihin anonyymien näköinen sähköposti, josta vankilassaolo ei näy, olisi toivottava (esim. virastoille ja asuntoa etsiessä).
- Sähköposti vähentäisi myös tarkastustyötä.
- Nyt videotapaamisia tai soittoaikoja ei ole klo 16 jälkeen. Jos sellissä olisi sähköposti, voisi kirjoittaa lapselle illallakin.

4. Matkapuhelinten käyttö (älypuhelin)

- Kuultavat kertoivat, että matkapuhelinta käytetään siihen, että sosiaalityöntekijän kautta saa kirjautua verkkopankkiin tunnuksillaan ja saa siirtää rahaa tililtään.
- Selleissä on lankapuhelimet, joita ei kuitenkaan voi käyttää mihinkään. Kuultavat esittivät, että nämä puhelimet otettaisiin käyttöön. Tällöin saisi soittaa omaisille omassa rauhassaan.
- Mahdollisuus soittaa omasta sellistä rauhoittaisi tilannetta vankilassa, kun kaikilla ei samanlaisesti olisi tarve käyttää yhteistä puhelinta.
- Puhelujen aikana pitäisi olla yksityisyyttä, esimerkiksi perheasioista tai lapselle käytävästä puhuminen ei tunnu hyvältä.
- Puhelin tai pääte sellissä ja siihen Skype-mahdollisuus ratkaisi puhelinajat, jotka nyt ovat epä-tarkoituksenmukaisia ja päättyvät klo 16.
- Matkapuhelimestaan pitäisi ainakin saada katsoa sinne tallennetut numerot, jotta niihin voi soittaa.
- Jos olisi tabletti, siitä voisi saada soittaa vain tallennettuihin numeroihin, muut soitot voisivat olla estettyjä.

5. Maksuttomat puhelut

- Asiamies- tai avustajapuheluiden (asianajajapuhelut) ja tulosoittojen maksuttomuudesta ei aina ilmoiteta.
- Asiamiespuhelut maksetaan omista rahoista, jos rahaa on. Käytännössä vain tutkintavangit saavat soittaa maksutta.
- Asiamiespuhelun voi kuitenkin saada vankilan kustannuksella, jos viittaa vankeuslakiin.
- Asiamiespuhelujen yhdenvertaisuus ei toteudu, kaikki riippuu vartijasta ja esimerkiksi henkilökohtaisista suhteista.
- Asiamiespuhelut eivät käytännössä ole luottamuksellisia, sillä ne soitetaan siten, että kaikki voivat kuulla.
- Käytännössä tulosoittoja on vain yksi ja sen kesto on viisi minuuttia.
- Ensikertalainen ei edes osaa kysyä puheluiden maksullisuudesta. Tulo-oppaassa on tietoa, mutta tulosoiton mahdollisuudesta pitäisi saada tieto heti saapuessa henkilökunnalta suullisesti. Käytännössä opastusta saa vain muilta vangeilta.
- Tärkeimpänä yksittäisenä korjattavana asiana on, että asianajajalle soittamisen pitäisi olla aina vangille maksutonta. Tästä pitää säätää lailla.
- Perheelle pitäisi saada soittaa edes joskus vankilan kustannuksella, jos on varaton.
- Kuultavat ehdottivat, että käyttörahan lisäksi voisi olla euromääräinen puhelinraha (koodin takana), joka ei olisi keneltäkään pois, ja joka palautuisi vankilalle, jos sitä ei käytetä. Tämä takaisi, että kaikki edes joskus saisivat soittaa perheelleen.
- Puheaika on kallista, erityisesti suhteessa vangin käytettävissä oleviin varoihin. Perheelle soittamiseen kuluu 40-50 euroa viikossa, jos joka ilta haluaa sanoa hyvää yötä lapsilleen.
- Maksuttomia puheluja pitäisi voida soittaa viranomaisille (Kela, poliisi, kantelut) ja asuntoasioiden hoitamiseksi.

6. Videotapaamiset

- Videotapaamisista oli hyviä kokemuksia varsinkin korona-ajalta. Tarvitaan sekä tavallisia tapaamisia että videotapaamisia. Ne eivät saa olla samanaikaisesti.

- Videotapaamisia on kerran viikossa, useammin olisi tarpeen. Videotapaamisia järjestetään pitkin päivää (ei kuitenkaan klo 16 jälkeen), ei vain viikonloppuisin.
- Vankilassa on vain yksi tietokone, josta on videotapaamisyhteys. Kone on kirjastossa. Ajan saamista voi joutua odottamaan 1-1,5 kuukautta.
- Videoyhteys ei aina toimi, ja silloin luvattu Skype-aika menee hukkaan tekniikan kanssa taistellessa. Vartijan tai jonkun teknisiä yhteyksiä hallitsevan pitäisi olla paikalla varmistamassa, että yhteys saadaan toimimaan, mutta poistua sen jälkeen paikalta.
- Videotapaamisten lupamenettely on sekava ja turha.
- Jokaisella osastolla tulisi olla ainakin kaksi konetta, joista voi soittaa videopuhelun. Vangit voisivat keskenään sopia siitä, kuka soittaa milloin, ja ilmoittaa tästä vartijalle.
- Videotapaamisen hyvä pituus olisi 45 minuuttia, 20 minuuttia on liian vähän.
- Videotapaamisten valvonnassa pitäisi nähdä vain kuva, ei kuunnella puhetta.
- Lapsen etu tavata vanhempansa pitäisi asettaa muun edelle videotapaamia ajatellessa. Samalla lapsen näkeminen on kovin tärkeä vankilassa olevalle vanhemmalle.
- Videotapaamiset eivät maksa, mutta puhelimella soittaminen on kallista.
- Videotapaamisia toivottiin lisää, mutta ei tavallisten tapaamisten kustannuksella.